

Zasitek macierzyński Zasitek opiekuńczy

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Spis treści

Kto ustala i wypłaca zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze	3
Płatnicy składek, którzy zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego powyżej 20 ubezpieczonych	3
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	3
Zasiłek macierzyński	3
Komu przysługuje zasiłek macierzyński	3
Kiedy otrzymasz zasiłek macierzyński	4
Kiedy nie otrzymasz zasiłku macierzyńskiego	5
Przez jaki okres masz prawo do zasiłku macierzyńskiego	6
Ile wynoszą poszczególne okresy zasiłkowe	7
Ile wynosi podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego	11
Ile wynosi wysokość zasiłku macierzyńskiego	12
Kiedy przysługuje podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do kwoty świadczenia rodzicielskiego	13
Jakie dokumenty trzeba złożyć, aby otrzymać zasiłek macierzyński	14
Czy matka może przerwać pobieranie zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego	16
Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy matka umrze lub porzuci dziecko	17
Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka ma orzeczenie o niesamodzielności lub niepełnosprawności	17
Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka podejmie pracę	17
Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	18
Kiedy matce przysługuje zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	18
Jakie dokumenty musisz złożyć, aby otrzymać zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	18
Zasiłek opiekuńczy	18
Komu przysługuje zasiłek opiekuńczy	18
Kiedy otrzymasz zasiłek opiekuńczy	18
Kto może skorzystać z zasiłku opiekuńczego	20
Kiedy otrzymasz dodatkowy zasiłek opiekuńczy	20
Przez jaki okres masz prawo do zasiłku opiekuńczego	21
Jaka jest wysokość zasiłku opiekuńczego	21
Brak prawa do zasiłku opiekuńczego	22
Jakie dokumenty są potrzebne do przyznania i wypłaty zasiłku opiekuńczego	22
Podstawa prawna	25
Słowniczek	26

Kto ustala i wypłaca zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze

Płatnicy składek, którzy zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego powyżej 20 ubezpieczonych

ustalają i wypłacają zasiłki swoim ubezpieczonym w czasie trwania ubezpieczenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

ustala i wypłaca zasiłki:

- ubezpieczonym, których płatnicy składek zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego poniżej 20 ubezpieczonych;
- ubezpieczonym, którzy prowadzą pozarolniczą działalność i osobom z nimi współpracującym;
- ubezpieczonym duchownym;
- osobom uprawnionym do zasiłków za okres po ustaniu ubezpieczenia;
- ubezpieczonym, którzy podlegają ubezpieczeniu chorobowemu w Polsce z tytułu zatrudnienia u pracodawcy zagranicznego.

Liczbę ubezpieczonych ustalamy na każdy rok kalendarzowy według stanu na 30 listopada poprzedniego roku. Jeśli na ten dzień płatnik nie zgłosił nikogo do ubezpieczenia chorobowego, ustalamy ją według stanu na pierwszy miesiąc, w którym dokonał takiego zgłoszenia.

Płatnicy składek wypłacają zasiłki w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń lub dochodów.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaca zasiłki na bieżąco – po stwierdzeniu uprawnień. Zasiłki wypłaca się nie później niż w ciągu 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do ustalenia prawa do zasiłku.

Zasiłek macierzyński

Komu przysługuje zasiłek macierzyński

Zasiłek macierzyński przysługuje osobom, które są objęte ubezpieczeniem chorobowym i są w jednej z następujących sytuacji:

- urodziły dziecko lub dzieci (matkom),
- urodziło im się dziecko lub dzieci (ojcom),

- przyjęty dziecko lub dzieci na wychowanie (przysposabiającym, rodzicom zastępczym, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej).

Ważne!

Prawo do zasiłku macierzyńskiego przysługuje osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym bez okresu wyczekiwania.

Kiedy otrzymasz zasiłek macierzyński

Matka

Zasiłek macierzyński możesz otrzymać, gdy urodziłaś dziecko lub dzieci:

- w trakcie ubezpieczenia chorobowego lub urlopu wychowawczego,
- po zakończeniu zatrudnienia – w szczególnych przypadkach.

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci po zakończeniu zatrudnienia, jeśli umowa o pracę:

- wygasła z powodu śmierci pracodawcy albo
- została rozwiązana w czasie ciąży, ponieważ Twój pracodawca zlikwidował działalność lub ogłosił upadłość i nie zapewnił Ci innego zatrudnienia, albo
- gdy pracujesz na podstawie umowy na czas określony, która została przedłużona do dnia porodu, albo
- została rozwiązana z Tobą umowa z naruszeniem przepisów prawa i jest to stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu.

Ojciec

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci, gdy urodziło Ci się dziecko lub dzieci, masz ubezpieczenie chorobowe i:

- korzystasz z urlopu rodzicielskiego lub urlopu ojcowskiego albo uzupełniającego urlopu macierzyńskiego (zgodnie z Kodeksem pracy),
- przerwałeś zatrudnienie lub inną działalność zarobkową, żeby sprawować osobistą opiekę nad dzieckiem lub dziećmi w szczególnych przypadkach.

Szczególne przypadki, w których przysługuje Ci zasiłek macierzyński, obejmują sytuacje, gdy:

- matka dziecka zmarła albo porzuciła dziecko lub dzieci (niezależnie od tego, czy miała ubezpieczenie chorobowe, czy nie);
- matka dziecka, która ma ubezpieczenie chorobowe:
  - ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub o niepełnosprawności w stopniu znacznym i zrezygnuje z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego po wykorzystaniu co najmniej 8 tygodni po porodzie, ponieważ stan zdrowia uniemożliwia jej sprawowanie opieki nad dzieckiem;

Zasiłek macierzyński wypłaca płatnik składek,
który zatrudnia ponad 20 osób,
albo Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

- zrezygnuje z zasiłku macierzyńskiego, żeby wrócić do pracy, a otrzymywała go przez co najmniej 14 tygodni po porodzie;
- przebywa w szpitalu lub innej placówce leczniczej i przestanie pobierać zasiłek macierzyński po wykorzystaniu co najmniej 8 tygodni po porodzie;
- matka dziecka, która nie ma ubezpieczenia chorobowego:
  - ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub o niepełnosprawności w stopniu znacznym i stan zdrowia uniemożliwia jej sprawowanie opieki nad dzieckiem;
  - podejmie zatrudnienie na co najmniej pół etatu.

Ponadto, zasiłek macierzyński możesz otrzymać, jeśli w okresie ubezpieczenia chorobowego lub w okresie urlopu wychowawczego:

- przyjmiesz na wychowanie dziecko w wieku:
  - do 14 lat i wystąpisz do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia;
  - przyjmiesz na wychowanie dziecko w wieku:
    - do 7 lat;
    - do 10 lat, jeśli dziecko ma odroczone obowiązki szkolne;
- jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej.

Kiedy nie otrzymasz zasiłku macierzyńskiego

Jeśli:

- prowadzisz pozarolniczą działalność lub współpracujesz z taką osobą, lub współpracujesz z osobą fizyczną, która prowadzi działalność gospodarczą i korzysta z ulgi na start w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń społecznych albo
- jesteś duchownym i sam opłacasz składki na własne ubezpieczenie, to otrzymasz świadczenie, o ile stwierdzimy na Twoim koncie zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne albo Twoje zadłużenie będzie przekraczało 1% minimalnego wynagrodzenia za pracę (określonego w odrębnych przepisach), to do czasu spłaty całości zadłużenia (stan zadłużenia ustala się na dzień powstania prawa do świadczenia).

Jeżeli spłacisz w całości zadłużenie w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia, to wtedy świadczenie będzie Ci przysługiwało za cały okres.

Jeżeli nie spłacisz w całości zadłużenia w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia, prawo do świadczenia przedawni się. Jeśli zadłużenie spłacisz w całości po upływie 6 miesięcy, to prawo do świadczenia za dalszy okres będziesz miał dopiero od dnia spłaty całości zadłużenia.

Ważne!

Uznaje się, że nie masz zadłużenia z tytułu składek i przysługuje Ci prawo do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, jeżeli:

- korzystasz na podstawie umowy z odroczenia terminu płatności należności z tytułu składek lub rozłożenia ich na raty i opłacasz je w terminach i wysokościach ustalonych w umowie;
- nie masz zadłużenia z tytułu należności z tytułu składek nieobjętych umową o rozłożeniu należności na raty lub umową o odroczeniu terminu płatności.

Przez jaki okres masz prawo do zasiłku macierzyńskiego

Matka

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlopu macierzyńskiego,
- uzupełniającego urlopu macierzyńskiego,
- urlopu rodzicielskiego.

Ojciec

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlopu ojcowskiego,
- urlopu rodzicielskiego,
- urlopu macierzyńskiego – w wyjątkowych sytuacjach, gdy matka nie może zapewnić dziecku opieki,
- uzupełniającego urlopu macierzyńskiego.

Osoba przyjmująca dziecko na wychowanie

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego,
- uzupełniającego urlopu macierzyńskiego,
- urlopu rodzicielskiego.

Ile wynoszą poszczególne okresy zasiłkowe

Zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego

Liczba dzieci urodzonych podczas tego samego porodu	Okres, przez jaki przysługuje zasiłek macierzyński
1	20 tygodni (140 dni)
2	31 tygodni (217 dni)
3	33 tygodnie (231 dni)
4	35 tygodni (245 dni)
5 i więcej	37 tygodni (259 dni)

Z urlopu i zasiłku macierzyńskiego możesz zacząć korzystać nie tylko po porodzie, ale także w ciągu 6 tygodni przed jego przewidywaną datą.

Musimy jednak odjąć czas sprzed porodu od ogólnego okresu, przez który przysługują Ci urlop i zasiłek.

Przykład

Karolina urodziła dziecko. Przed porodem wykorzystała 7 dni urlopu i zasiłku. Po porodzie będzie mogła z nich korzystać jeszcze przez 133 dni.

Zasiłek macierzyński za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego

Liczba dzieci jednocześnie przyjętych na wychowanie	Okres, przez jaki przysługuje zasiłek macierzyński
1	20 tygodni (140 dni)
2	31 tygodni (217 dni)
3	33 tygodnie (231 dni)
4	35 tygodni (245 dni)
5 i więcej	37 tygodni (259 dni)

Zasiłek macierzyński przysługuje na dziecko, które:

- nie ukończyło 14 roku życia w przypadku przyjęcia dziecka na wychowanie i wystąpienia do sądu opiekuńczego z wnioskiem w sprawie jego przysposobienia;
- nie ukończyło 7 roku życia, a jeżeli dziecko ma odroczony obowiązek szkolny – do czasu, aż skończy 10 lat w przypadku przejścia dziecka na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej.

Ważne!

Okres wypłaty zasiłku macierzyńskiego nie może być krótszy niż 9 tygodni (63 dni).

Jeśli jedno z dzieci, które przyjmujesz na wychowanie, skończy 7 lat lub 10 lat w okresie pobierania zasiłku, wówczas od tego dnia będziesz otrzymywać zasiłek przez krótszy okres (odpowiadający liczbie pozostałych dzieci w wieku do 7 lub do 10 lat).

Zasiłek macierzyński za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego

Matka i ojciec dziecka

Za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego przysługuje zasiłek macierzyński i wynosi od 8 do 15 tygodni w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku.

Uzupełniający urlop macierzyński może być wykorzystany w jednej części, bezpośrednio po urlopie macierzyńskim przez pracujących rodziców dzieci przedwcześnie urodzonych oraz dzieci urodzonych w terminie, ale wymagających hospitalizacji. Urlop ten udzielany jest na wniosek, co oznacza, że to rodzice sami zdecydują, czy chcą z niego skorzystać. Dotyczy to również rodziców przysposabiających dziecko i rodziny zastępcze.

Uzupełniający urlop macierzyński

Uprawnionymi do uzupełniającego urlopu macierzyńskiego są:

- pracownicy – rodzice dzieci urodzonych przed ukończeniem 28 tygodnia ciąży lub z masą urodzeniową nie większą niż 1000 g,
- pracownicy – rodzice dzieci urodzonych po ukończeniu 28 tygodnia ciąży a przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży, lub z masą urodzeniową większą niż 1000 g oraz
- pracownicy – rodzice dzieci urodzonych po ukończeniu 37 tygodnia ciąży, których dziecko będzie wymagało hospitalizacji od 5 dnia od dnia porodu do upływu 8 tygodnia po porodzie pod warunkiem, że pobyt dziecka w szpitalu po porodzie będzie wynosił co najmniej 2 kolejne dni, przy czym pierwszy z tych dni będzie przypadał w okresie od 5. do 28. dnia po porodzie – w wymiarze tygodnia uzupełniającego urlopu macierzyńskiego za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu w okresie od 5. dnia do upływu 8. tygodnia po porodzie.

Wymiar uzupełniającego urlopu macierzyńskiego – 8 czy 15 tygodni

Wymiar zasiłku macierzyńskiego za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego zależy od:

- tygodnia ciąży, w którym urodzi się dziecko,
- jego masy urodzeniowej oraz
- okresu pobytu dziecka w szpitalu.

Lp.	Kiedy przysługuje uzupełniający urlop macierzyński	Wymiar urlopu
1	Urodzenie dziecka przed ukończeniem 28. tygodnia ciąży	tydzień uzupełniającego urlopu macierzyńskiego za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu do upływu 15. tygodnia po porodzie
2	Urodzenie dziecka z masą urodzeniową nie większą niż 1000 g	tydzień uzupełniającego urlopu macierzyńskiego za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu do upływu 15. tygodnia po porodzie
3	Urodzenie dziecka przed ukończeniem 28. tygodnia ciąży i z masą urodzeniową nie większą niż 1000 g	tydzień uzupełniającego urlopu macierzyńskiego za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu do upływu 15. tygodnia po porodzie
4	Urodzenie dziecka po ukończeniu 28. tygodnia ciąży i przed ukończeniem 37. tygodnia ciąży i z masą urodzeniową większą niż 1000 g	tydzień uzupełniającego urlopu macierzyńskiego za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu do upływu 8. tygodnia po porodzie
5	Urodzenie dziecka po ukończeniu 37. tygodnia ciąży i jego pobyt w szpitalu, pod warunkiem że pobyt dziecka w szpitalu po porodzie będzie wynosił co najmniej 2 kolejne dni, przy czym pierwszy z tych dni będzie przypadał w okresie od 5. do 28. dnia po porodzie	tydzień uzupełniającego urlopu macierzyńskiego za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu w okresie od 5. dnia do upływu 8. tygodnia po porodzie

Jeżeli podczas jednego porodu urodzi się więcej niż jedno dziecko, to ustalając wymiar uzupełniającego urlopu macierzyńskiego bierze się pod uwagę dziecko o najniższej masie urodzeniowej oraz okres pobytu w szpitalu najdłużej hospitalizowanego dziecka.

Ważne!

Żeby pracownik mógł mieć prawo do uzupełniającego urlopu macierzyńskiego, dziecko musi być hospitalizowane w okresie od 5. do 28. dnia po porodzie przynajmniej przez 2 kolejne dni. Jeżeli hospitalizacja nastąpi 29. dnia od porodu, a dziecko wyszło ze szpitala po 3 dniach od porodu, pracownik nie będzie miał prawa do uzupełniającego urlopu macierzyńskiego.

Przy ustalaniu wymiaru uzupełniającego urlopu macierzyńskiego okresy pobytu dziecka w szpitalu do upływu 8. tygodnia lub 15. tygodnia po porodzie będą się sumowały, a niepełny tydzień zostanie zaokrąglony w górę do pełnego tygodnia. Regulacja ta uwzględnia przerwy pomiędzy kolejnymi hospitalizacjami dziecka.

Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego

Matka i ojciec

Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego przysługuje w wymiarze do:

- 41 tygodni, jeśli:
  - urodziło Ci się jedno dziecko,
  - przyjąłeś jedno dziecko na wychowanie;
- 43 tygodni, jeśli:
  - urodziło Ci się dwoje lub więcej dzieci przy jednym porodzie,
  - przyjąłeś równocześnie dwoje lub więcej dzieci na wychowanie;
- 38 tygodni, jeśli przyjąłeś dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, do 10 roku życia albo dziecko w wieku do 14 roku życia i wystąpiłeś do sądu w sprawie jego przysposobienia.

Ważne!

Jeżeli Twoje dziecko ma zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego przysługuje Ci w wymiarze do:

- 65 tygodni, jeśli:
  - urodziło Ci się jedno dziecko,
  - przyjąłeś jedno dziecko na wychowanie;
- 67 tygodni, jeśli:
  - urodziło Ci się dwoje lub więcej dzieci przy jednym porodzie,
  - przyjąłeś równocześnie dwoje lub więcej dzieci na wychowanie;
- 62 tygodni, jeśli przyjąłeś na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, dziecko w wieku:
  - do 7 roku życia, gdy ma odroczone obowiązki szkolne,
  - do 10 roku życia albo
  - do 14 roku życia i wystąpiłeś do sądu w sprawie jego przysposobienia.

Ze wskazanego wymiaru urlopu rodzicielskiego każdemu z pracowników – rodziców dziecka – przysługuje wyłączone prawo do 9 tygodni urlopu rodzicielskiego. Tego prawa nie można przenieść na drugiego z rodziców. Skorzystanie z urlopu rodzicielskiego w wymiarze co najmniej 9 tygodni oznacza wykorzystanie przez pracownika – rodzica dziecka urlopu z wymienionej części urlopu.

Oznacza to, że rodzice nie mogą się dzielić 9 tygodniami urlopu rodzicielskiego (tę część urlopu może wykorzystać tylko jedno z ubezpieczonych rodziców).

Jeżeli na przykład jako matka wykorzystasz 32 tygodnie urlopu, to dodatkowe 9 tygodni może wykorzystać tylko ojciec dziecka. Jeżeli rodzice podzielą się urlopem tak, że np. matka wykorzysta 20 tygodni urlopu, ojcu przysługuje 21 tygodni urlopu.

Ważne!

Z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego możesz skorzystać jednorazowo albo może być on podzielony maksymalnie na 5 dowolnych części. Ostatnia część urlopu może przypadać najpóźniej do końca roku kalendarzowego, w którym dziecko skończy 6 lat, a w przypadku dziecka przyjętego na wychowanie – do ukończenia przez nie 7, 10 albo 14 roku życia.

Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego

Masz prawo do zasiłku macierzyńskiego przez okres urlopu ojcowskiego – maksymalnie 2 tygodnie. Możesz wykorzystać go jednorazowo lub w 2 częściach (każda trwająca tydzień). Części urlopu ojcowskiego nie muszą przypadać bezpośrednio po sobie. Możesz skorzystać z zasiłku do czasu aż dziecko skończy 12 miesięcy.

Przyjmujący dziecko na wychowanie

W przypadku przysposobienia dziecka masz prawo do zasiłku macierzyńskiego przez okres urlopu ojcowskiego – maksymalnie 2 tygodnie. Możesz wykorzystać go jednorazowo lub w 2 częściach (każda trwająca tydzień). Możesz z niego skorzystać w ciągu 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o przysposobieniu dziecka, ale zanim skończy ono 14 lat.

Części urlopu ojcowskiego nie muszą przypadać bezpośrednio po sobie.

Ważne!

Czas trwania urlopu ojcowskiego nie zależy od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu lub przyjętych jednorazowo na wychowanie. W przypadku porodu mnogiego lub przyjęcia na wychowanie więcej niż jednego dziecka długość urlopu jest taka sama jak w przypadku urodzenia lub przyjęcia na wychowanie jednego dziecka.

Ile wynosi podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego

Jeśli pracujesz na podstawie umowy o pracę

Podstawą wyliczenia zasiłku jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone Ci za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy.

Jeśli zatrudnienie trwało krócej, jest to przeciętne wynagrodzenie za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia.

Do ustalenia podstawy wymiaru Twojego zasiłku przyjmujemy przychód, który stanowił podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe. Odliczamy od niego składki na ubezpieczenia społeczne, które potrącił pracodawca.

Jeśli masz ubezpieczenie chorobowe, ale nie pracujesz na umowę o pracę

Podstawą wymiaru zasiłku jest Twój przeciętny miesięczny przychód za 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. Jeśli ubezpieczenie chorobowe trwało krócej, jest to przeciętny przychód za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia.

Jest to kwota, od której płatnik opłaca składkę na Twoje ubezpieczenie chorobowe. Od niej 13,71% podstawy wymiaru składek.

Jeżeli prowadzisz pozarolniczą działalność albo współpracujesz z osobą, która prowadzi taką działalność, i masz ubezpieczenie chorobowe krócej niż 12 miesięcy kalendarzowych

Obowiązują Cię szczególne zasady ustalania kwoty, od której obliczamy Twój zasiłek. Więcej informacji znajdziesz na stronie internetowej www.zus.pl w zakładce Świadczenia → Zasiłki → Zasiłek chorobowy → Podstawa wymiaru → Dla ubezpieczonych niebędących pracownikami.

Ile wynosi wysokość zasiłku macierzyńskiego

Wysokość zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego, uzupełniającego urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, uzupełniającego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego zależy od poniższych okoliczności:

- wysokości podstawy wymiaru zasiłku (zob. „Ile wynosi podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego”);
- terminu, w jakim złożysz wniosek o zasiłek za te okresy;
- tego, czy występujesz o wypłatę zasiłku za maksymalny okres urlopu rodzicielskiego, czy za jego część;
- od okresu hospitalizacji dziecka, tygodnia ciąży, w którym urodzi się dziecko lub masy urodzeniowej dziecka.

Matka

Przystępuje Ci zasiłek macierzyński za okres odpowiadający okresowi:

- urlopu macierzyńskiego oraz uzupełniającego urlopu macierzyńskiego w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku;
- urlopu rodzicielskiego w wysokości 70% podstawy wymiaru.

Otrzymasz zasiłek w wysokości 81,5% podstawy wymiaru, jeżeli złożysz pisemny wniosek o zasiłek macierzyński za cały okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego w ciągu 21 dni:

- po porodzie albo po przyjęciu dziecka na wychowanie i wystąpieniu do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka lub
- po przyjęciu dziecka na wychowanie jako rodzina zastępcza.

Ojciec

Gdy matka pobierała zasiłek macierzyński w wysokości 81,5% podstawy wymiaru, ale wraca wcześniej do pracy, masz prawo do reszty tego zasiłku w wysokości 81,5% Twojej podstawy wymiaru.

Gdy matka dostawała zasiłek w wysokości 100% podstawy wymiaru, a potem 70% podstawy wymiaru, Tobie będzie się on należał w wysokości:

- 100% podstawy wymiaru za okres urlopu macierzyńskiego, z którego zrezygnowała matka;
- 70% podstawy wymiaru za pozostały okres urlopu rodzicielskiego.

Gdy pobierasz zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego

Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego zawsze wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku.

Wysokość zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego, w części przysługującej wyłącznie drugiemu z rodziców, tj. 9 tygodni, zawsze wynosi 70% podstawy wymiaru.

Kiedy przysługuje podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do kwoty świadczenia rodzicielskiego

Osobom sprawującym opiekę nad dzieckiem, które z powodu swojej sytuacji zawodowej nie mogą skorzystać z zasiłku macierzyńskiego, przysługuje świadczenie rodzicielskie w wysokości 1 000 zł i wypłacają je samorządy. Ze wsparcia tego mogą skorzystać np. osoby bezrobotne, studenci czy pracujący na umowę o dzieło.

Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do tej kwoty przysługuje Ci, gdy świadczenie rodzicielskie jest wyższe niż:

- twój zasiłek macierzyński pomniejszony o zaliczkę na podatek dochodowy;
- łączna kwota zasiłków, które przysługują Ci z kilku tytułów, pomniejszona o zaliczkę na podatek dochodowy.

Podwyższenie będzie stanowić różnicę między kwotą świadczenia rodzicielskiego a łączną kwotą zasiłku ze wszystkich tytułów, pomniejszoną o zaliczkę na podatek dochodowy ze wszystkich tytułów.

Podwyższenie nie należy Ci się, gdy pobierasz:

- zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego;
- zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego (przystępujący w szczególnych przypadkach do dnia porodu, zob. „Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego”).

Jakie dokumenty trzeba złożyć, aby otrzymać zasiłek macierzyński

Dokumenty złóż u płatnika składek (np. swojego pracodawcy, zleceniodawcy) albo w ZUS – w zależności od tego, kto powinien wypłacać Ci świadczenie (zob. „Jakie podmioty wypłacają zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze”). Dokumenty niezbędne do przyznania i wypłaty zasiłku można złożyć:

- w formie elektronicznej, podpisane profilem PUE/eZUS, certyfikatem kwalifikowanym lub profilem ePUAP lub
- w formie papierowej.

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu urodzenia dziecka

Złóż następujące dokumenty:

- za okres przed porodem – zaświadczenie lekarskie, które określa przewidywaną datę porodu;
- za okres od porodu – odpis skrócony aktu urodzenia dziecka lub kopię tego odpisu, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek albo ZUS (ZUS może ten dokument pozyskać we własnym zakresie, jeżeli podasz dane, które umożliwią jego pozyskanie).

Ważne!

W przypadku uzupełniającego urlopu macierzyńskiego dodatkowo złóż zaświadczenie wydane przez szpital z informacją w którym tygodniu ciąży urodziło się dziecko lub o masie urodzeniowej dziecka oraz o okresie pobytu dziecka w szpitalu.

Zakład może też pozyskać odpis skrócony akt urodzenia dziecka we własnym zakresie, tj. z odpowiedniego Urzędu Stanu Cywilnego.

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu urodzenia dziecka, jeśli dziecko urodziło się za granicą

Złóż następujące dokumenty przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski:

- za okres przed porodem – zagraniczne zaświadczenie, które określa przewidywaną datę porodu i zawiera nazwę zakładu leczniczego lub imię i nazwisko lekarza, datę wystawienia i podpis;
- za okres od dnia porodu – zagraniczny akt urodzenia dziecka lub zagraniczny dokument potwierdzający urodzenie dziecka lub kopię tych dokumentów, których zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek albo ZUS.

Ważne!

Zagraniczne zaświadczenie możesz złożyć w oryginale, jeśli zostało sporządzone w języku urzędowym państwa, które jest członkiem Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) lub Konfederacji Szwajcarskiej albo z którym Polska zawarła umowę w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie – wystąpienie o przysposobienie

Złóż następujące dokumenty:

- oświadczenie z informacją, od kiedy przyjąłeś lub przyjąłeś dziecko na wychowanie,
- jeden z tych dokumentów:
  - zaświadczenie sądu opiekuńczego, które zawiera datę wystąpienia do sądu o przysposobienie dziecka oraz datę urodzenia dziecka lub
  - kopię takiego zaświadczenia, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek lub ZUS albo
  - kopię wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka wraz z poświadczeniem sądu opiekuńczego, które zawiera datę wystąpienia do sądu w tej sprawie oraz datę urodzenia dziecka.

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie jako rodzina zastępcza

Złóż następujące dokumenty:

- dokument potwierdzający wiek dziecka (np. odpis skrócony aktu urodzenia dziecka), tj. jeden z poniższych dokumentów:
  - prawomocne orzeczenie sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub
  - umowę cywilnoprawną zawartą między rodziną zastępczą a starostą lub

- kopię jednego z tych dokumentów, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek lub ZUS,
- w przypadku dziecka z odroczonym obowiązkiem szkolnym – jeden z poniższych dokumentów:
  - decyzję ostateczną o odroczeniu obowiązku szkolnego lub
  - kopię takiej decyzji, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek lub ZUS.

Gdy wypłaty zasiłku dokonuje ZUS

Jeżeli zasiłek wypłaca ZUS, będzie także potrzebne zaświadczenie wystawione przez płatnika składek na formularzu:

- [Z-3](#) – jeśli jesteś pracownikiem,
- [Z-3a](#) – jeśli jesteś objęty ubezpieczeniem chorobowym z innego tytułu (np. wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia).

Gdzie złożyć dokumenty

Wszystkie wnioski składane przez Ciebie, przez Twojego płatnika składek oraz lekarza, niezbędne do ustalenia prawa i wypłaty zasiłku opiekuńczego przez ZUS można złożyć w formie papierowej lub elektronicznej przez [Platformę Usług Elektronicznych PUE/eZUS](#).

Czy matka może przerwać pobieranie zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego

Matka może przerwać pobieranie zasiłku, jeśli dostała go za co najmniej 8 tygodni po porodzie i jest w jednej z następujących sytuacji:

- nowo narodzone dziecko wymaga opieki szpitalnej – będzie mogła wykorzystać pozostałą część zasiłku po wypisaniu dziecka ze szpitala;
- przebywa w placówce leczniczej i jej stan zdrowia uniemożliwia opiekę nad dzieckiem – pozostałą część zasiłku musi wykorzystać ubezpieczony ojciec dziecka lub inny ubezpieczony członek najbliższej rodziny;
- za pobyt w szpitalu matka otrzyma świadczenie z tytułu choroby (wynagrodzenie za czas choroby lub zasiłek chorobowy), ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub o niepełnosprawności w stopniu znacznym – pozostałą część zasiłku musi wykorzystać ubezpieczony ojciec dziecka lub inny ubezpieczony członek najbliższej rodziny.

Jeśli matka dostała zasiłek macierzyński za co najmniej 14 tygodni po porodzie, może przestać go pobierać, aby np. wrócić do pracy. Pozostałą część zasiłku macierzyńskiego musi wykorzystać ubezpieczony ojciec dziecka.

Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy matka umrze lub porzuci dziecko

Jeśli matka dziecka umrze lub porzuci dziecko, zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego przysługuje ubezpieczonemu ojcu dziecka lub innemu ubezpieczonemu członkowi najbliższej rodziny. Otrzyma on zasiłek po dniu śmierci matki lub porzuceniu przez nią dziecka. Musi jednak przerwać zatrudnienie lub inną działalność zarobkową, by zaopiekować się dzieckiem.

Jeśli dziecko porzuciła matka, która miała ubezpieczenie chorobowe, zasiłek macierzyński przysługuje uprawnionej osobie ubezpieczonej nie wcześniej niż po wykorzystaniu przez matkę 8 tygodni zasiłku macierzyńskiego po porodzie. W przypadku matki nieubezpieczonej zasiłek przysługuje bez dodatkowych warunków.

Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka ma orzeczenie o niesamodzielności lub niepełnosprawności

Gdy matka dziecka, która ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym, nie ma ubezpieczenia chorobowego, zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego przysługuje ubezpieczonemu ojcu dziecka lub innemu ubezpieczonemu członkowi najbliższej rodziny:

- od dnia porodu, gdy niezdolność do samodzielnej egzystencji lub niepełnosprawności w stopniu znacznym powstała przed porodem;
- od dnia następnego po dniu ustalonym jako dzień powstania niezdolności do samodzielnej egzystencji lub niepełnosprawności w stopniu znacznym, gdy powstała po porodzie.

Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka podejmie pracę

Jeżeli matka dziecka, która nie ma ubezpieczenia chorobowego, podejmie pracę na co najmniej pół etatu, zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego przysługuje ubezpieczonemu ojcu dziecka do wyczerpania pełnego wymiaru, licząc od dnia urodzenia dziecka.

Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego

Kiedy matce przysługuje zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego

Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego należy Ci się, jeśli:

- w czasie ciąży Twoja umowa o pracę wygała z powodu śmierci pracodawcy albo została z Tobą rozwiązana niezgodnie z prawem (co potwierdza wyrok sądu) albo
- Twój pracodawca ogłosił upadłość lub nastąpiła likwidacja zakładu pracy i nie zapewniono Ci innego zatrudnienia.

Zasiłek ten przysługuje Ci do dnia poprzedzającego poród. Świadczenie otrzymasz w wysokości 100% podstawy jego wymiaru.

Jakie dokumenty musisz złożyć, aby otrzymać zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego

Aby otrzymać zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, złóż w placówce ZUS:

- zaświadczenie lekarskie stwierdzające ciążę w okresie zatrudnienia;
- świadectwo pracy lub inny dokument, który potwierdza wygaśnięcie stosunku pracy z powodu śmierci pracodawcy lub ogłoszenie upadłości lub likwidacji zakładu pracy;
- oświadczenie, że nie zapewniono Ci innego zatrudnienia.

Zasiłek opiekuńczy

Komu przysługuje zasiłek opiekuńczy

Zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, które są objęte ubezpieczeniem chorobowym.

Prawo do zasiłku opiekuńczego przysługuje bez okresu wyczekiwania, czyli od pierwszego dnia objęcia ubezpieczeniem chorobowym.

Kiedy otrzymasz zasiłek opiekuńczy

Możesz skorzystać z zasiłku opiekuńczego, jeśli masz zwolnienie od wykonywania pracy, bo musisz się opiekować:

- chorym dzieckiem;

- innym niż dziecko chorym członkiem rodziny (zob. niżej);
- zdrowym dzieckiem do lat 8 – w szczególnych sytuacjach (zob. niżej);
- dzieckiem niepełnosprawnym, które nie ukończyło 18 lat – w szczególnych sytuacjach (zob. niżej);
- chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które nie ukończyło 18 lat.

Kto zalicza się do innych niż dzieci członków rodziny

Małżonek, rodzic dziecka, ojczym, macocha, teściowie, dziadkowie, wnuki, rodzeństwo oraz dzieci powyżej 14 lat – jeżeli pozostają z Tobą we wspólnym gospodarstwie domowym w okresie sprawowania opieki.

W jakich sytuacjach możesz otrzymać zasiłek opiekuńczy na zdrowe dziecko

Zasiłek opiekuńczy na zdrowe dziecko do lat 8 przysługuje, gdy nastąpi jedna z następujących sytuacji:

- nieprzewidziane zamknięcie żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których Twoje dziecko uczęszcza;
- konieczność izolacji dziecka z powodu podejrzenia o nosicielstwo choroby zakaźnej;
- choroba niani (z którą masz zawartą [umowę uaktywniającą](#)) lub dziennego opiekuna dziecka;
- poród lub choroba Twojego małżonka lub rodzica Twojego dziecka, którzy stale opiekują się dzieckiem, a poród lub choroba uniemożliwia tę opiekę;
- pobyt w szpitalu albo innej placówce leczniczej Twojego małżonka lub rodzica Twojego dziecka, którzy stale opiekują się dzieckiem.

W jakich sytuacjach możesz otrzymać zasiłek opiekuńczy na dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 18 lat

Zasiłek opiekuńczy na dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 18 lat przysługuje w przypadku porodu, choroby lub pobytu w placówce leczniczej stałego opiekuna (zob. słowniczek).

Czy zasiłek opiekuńczy przysługuje wyłącznie na własne dziecko

Zasiłek opiekuńczy możesz otrzymać także za okres, w którym opiekujesz się dzieckiem małżonka, przysposobionym albo przyjętym na wychowanie i utrzymanie.

Kto może skorzystać z zasiłku opiekuńczego

Z zasiłku opiekuńczego możesz skorzystać, jeśli jesteś matką albo ojcem dziecka lub osobą, która przyjęła je na wychowanie.

Zasiłek opiekuńczy otrzymuje tylko jedno z rodziców – to, które wystąpi z wnioskiem o jego wypłatę i przekaze płatnikowi dokumenty potwierdzające konieczność sprawowania opieki.

Jeśli z drugim rodzicem dziecka pracujecie w systemie pracy zmianowej lub pracuje tak jedno z Was, zasiłek opiekuńczy przysługuje za okres sprawowania opieki, w którym Ty i współmałżonek pracujecie:

- na tych samych zmianach albo
- na różnych zmianach, jeżeli chore dziecko pozostawałoby bez opieki w wyniku częściowego pokrywania się godzin pracy – z powodu dojazdu lub dojścia do pracy i z pracy.

Kiedy otrzymasz dodatkowy zasiłek opiekuńczy

Jeśli jesteś ubezpieczonym ojcem dziecka lub innym ubezpieczonym członkiem najbliższej rodziny, możesz otrzymać dodatkowy zasiłek opiekuńczy. Dotyczy to sytuacji, gdy ubezpieczona matka dziecka pobiera zasiłek macierzyński w okresie 8 tygodni po porodzie oraz jest w jednej z następujących sytuacji:

- przebywa w szpitalu lub innej placówce leczniczej i stan zdrowia uniemożliwia jej sprawowanie opieki nad dzieckiem;
- ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym i stan zdrowia nie pozwala jej opiekować się dzieckiem;
- porzuciła dziecko.

Aby pobierać dodatkowy zasiłek opiekuńczy, musisz przerwać zatrudnienie lub inną działalność zarobkową, by zaopiekować się dzieckiem. Przysługuje Ci on przez maksymalnie 56 dni. Zasiłek przestaje przysługiwać, gdy dziecko skończy 8 tygodni.

Okresu wypłaty dodatkowego zasiłku opiekuńczego nie wliczamy do maksymalnego okresu, przez który przysługuje zasiłek opiekuńczy (zob. niżej „Przez jaki okres masz prawo do zasiłku opiekuńczego”).

Przez jaki okres masz prawo do zasiłku opiekuńczego

Limit dni zasiłkowych w roku kalendarzowym – łącznie we wszystkich sytuacjach	Sytuacja, w której przysługuje zasiłek
60 dni	Opieka nad zdrowym dzieckiem do lat 8 w szczególnej sytuacji
60 dni	Opieka nad chorym dzieckiem do lat 14
14 dni	Opieka nad chorym dzieckiem powyżej lat 14 lub innym chorym członkiem rodziny
30 dni	Opieka nad chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 14 do 18 lat
30 dni	Opieka nad dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 8 do 18 lat, w szczególnej sytuacji

Łączny okres wypłaty zasiłku opiekuńczego nie może przekroczyć 60 dni w roku kalendarzowym. Nie zależy on od liczby osób uprawnionych do zasiłku ani liczby dzieci lub członków rodziny, którzy wymagają opieki.

Ważne!

Zasiłek opiekuńczy przysługuje Ci tylko wtedy, gdy nie ma innych członków rodziny, którzy mogą zapewnić opiekę. Nie dotyczy to opieki nad chorym dzieckiem, które ma mniej niż 2 lata – masz prawo do zasiłku także wtedy, gdy mogłaby się nim zająć inna osoba.

Ważne!

Członkiem rodziny, który może zapewnić opiekę, nie jest osoba, która:

- jest całkowicie niezdolna do pracy;
- jest chora;
- nie jest sprawna fizycznie lub psychicznie ze względu na swój wiek;
- prowadzi gospodarstwo rolne;
- jest pracownikiem, który odpoczywa po pracy na nocnej zmianie;
- prowadzi działalność gospodarczą;
- nie jest zobowiązana do opieki na podstawie przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego – jeśli odmawia sprawowania opieki.

Jaka jest wysokość zasiłku opiekuńczego

Zasiłek opiekuńczy jest wypłacany w wysokości 80% podstawy wymiaru zasiłku. Podstawę tę oblicza się tak samo jak podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku chorobowego – to przeciętne wynagrodzenie

lub przychód z ostatnich 12 miesięcy. Zasiłek otrzymasz za każdy dzień sprawowania opieki, w tym również za dni wolne od pracy.

Brak prawa do zasiłku opiekuńczego

Zasiłek opiekuńczy nie przysługuje Ci za okres:

- w którym masz prawo do wynagrodzenia na podstawie przepisów szczególnych;
- w którym korzystasz z urlopu bezpłatnego lub urlopu wychowawczego;
- w którym jesteś tymczasowo aresztowany lub odbywasz karę pozbawienia wolności;
- objęty zwolnieniem lekarskim, w czasie którego pracowałeś lub wykorzystywałeś to zwolnienie niezgodnie z jego celem, co zostało stwierdzone w czasie kontroli.

Jakie dokumenty są potrzebne do przyznania i wypłaty zasiłku opiekuńczego

Jeśli chcesz otrzymać zasiłek opiekuńczy, złóż wnioski na jednym z poniższych formularzy:

- [Z-15A](#) – jeśli opiekujesz się dzieckiem (także pełnoletnim),
- [Z-15B](#) – jeśli opiekujesz się innym niż dziecko chorym członkiem rodziny.

Nie musisz składać nowego wniosku, jeśli opieka nad daną osobą się przedłuży i będzie trwać bez przerwy przez kolejne dni, a pozostałe okoliczności się nie zmieniły.

Dokumenty złóż u płatnika składek (np. u swojego pracodawcy, zleceniodawcy) albo w ZUS – w zależności od tego, kto powinien wypłacać Ci świadczenie (zob. „Jakie podmioty wypłacają zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze”).

W zależności od sytuacji będą także potrzebne inne wymienione niżej dokumenty.

Gdy opiekujesz się chorym dzieckiem lub innym chorym członkiem rodziny

Zwolnienie lekarskie, wystawione:

- w formie dokumentu elektronicznego (e-ZLA),
- na formularzu wydrukowanym z systemu teleinformatycznego,
- w formie wydruku zaświadczenia wystawionego elektronicznie (wydruk e-ZLA)

Jeśli sprawujesz opiekę podczas pobytu za granicą, złóż przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski zaświadczenie lekarskie wystawione za granicą. Musi ono zawierać:

- nazwę zagranicznego zakładu leczniczego lub imię i nazwisko zagranicznego lekarza,
- datę wystawienia,
- podpis,
- początkową i końcową datę konieczności sprawowania opieki.

Ważne!

Zagraniczne zaświadczenie możesz złożyć w oryginale, jeśli zostało sporządzone w języku urzędowym państwa, które jest członkiem Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu lub (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) lub Konfederacji Szwajcarskiej albo z którym Polska zawarła umowę w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Gdy opiekujesz się zdrowym dzieckiem w wieku do lat 8

Kiedy opieka wynika z nieprzewidzianego zamknięcia placówki opiekuńczej (żłobka, przedszkola, szkoły)

Potrzebne jest:

- Twoje oświadczenie o nieprzewidzianym zamknięciu tej placówki;

Konieczność izolacji dziecka z powodu podejrzenia o nosicielstwo choroby zakaźnej

Potrzebna jest decyzja inspektora sanitarnego o konieczności izolacji dziecka z powodu podejrzenia choroby zakaźnej.

Kiedy stały opiekun dziecka nie może się nim opiekować z powodu porodu, choroby lub pobytu w placówce leczniczej

Potrzebne jest zaświadczenie lekarskie wystawione na zwykłym formularzu, które zawiera:

- imię i nazwisko stałego opiekuna (zob. słowniczek);
- okres, w jakim musisz sprawować opiekę;
- przyczynę, dla której musisz sprawować opiekę;
- nazwisko dziecka, nad którym masz sprawować opiekę, oraz jego imię, jeśli zostało już nadane;
- pieczętkę i podpis lekarza, który wystawia zaświadczenie.

Kiedy zachoruje niania lub dzienny opiekun

Potrzebne jest:

- Twoje oświadczenie o chorobie niani lub dziennego opiekuna oraz
- dokument, który potwierdza, że niania lub dzienny opiekun nie mogą opiekować się dzieckiem, ponieważ są chorzy, np. kopia zwolnienia lekarskiego albo kopia zaświadczenia lekarskiego wystawionego

na zwykłym formularzu dla niani lub dziennego opiekuna, potwierdzone przez Ciebie za zgodność z oryginałem.

Gdy opiekujesz się dzieckiem do 8 tygodnia życia - dodatkowy wymiar zasiłku opiekuńczego

Kiedy matka przebywa w szpitalu

Potrzebne jest:

- Twoje oświadczenie o tym, że ubezpieczona matka dziecka korzysta z zasiłku macierzyńskiego w wymiarze 8 tygodni po porodzie oraz
- zaświadczenie o okresie pobytu ubezpieczonej matki dziecka w placówce leczniczej.

Kiedy matka ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji albo o niepełnosprawności w stopniu znacznym i nie może opiekować się dzieckiem

Potrzebne są:

- jeden z następujących dokumentów:
  - prawomocne orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem przez płatnika składek albo
  - orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem przez płatnika składek lub ZUS;
- Twoje (jako ubezpieczonego ojca dziecka lub innego ubezpieczonego członka rodziny) oświadczenie o tym, że ubezpieczona matka dziecka korzysta z zasiłku macierzyńskiego w okresie 8 tygodni po porodzie.

Kiedy matka porzuciła dziecko

Potrzebne jest Twoje (jako ubezpieczonego ojca dziecka lub innego ubezpieczonego członka rodziny) oświadczenie o porzuceniu dziecka przez matkę, w którym podasz datę porzucenia dziecka.

Gdy opiekujesz się chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 14 do 18 lat

Jeśli opiekujesz się chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 14 do 18 lat, potrzebne są:

- takie same dokumenty jak do wypłaty zasiłku opiekuńczego na chore dziecko (zaświadczenie lekarskie, [wniosek o zasiłek opiekuńczy na formularzu Z-15A](#)) oraz
  - orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
  - orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej

egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Gdy opiekujesz się dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 8 do 18 lat, jeśli w wyniku porodu, choroby albo pobytu w szpitalu Twojego małżonka lub rodzica Twojego dziecka, którzy stale opiekują się dzieckiem, nie mogą oni opiekować się tym dzieckiem, to potrzebne są:

- takie same dokumenty jak do wypłaty zasiłku opiekuńczego na dziecko do lat 8 w tych okolicznościach (zaświadczenie lekarskie wystawione na zwykłym druku, wniosek o zasiłek opiekuńczy na formularzu Z-15A) oraz
  - orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
  - orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Gdy wypłaty zasiłku dokonuje ZUS

Jeżeli zasiłek wypłaca ZUS, będzie także potrzebne zaświadczenie wystawione przez płatnika składek na druku:

- [Z-3](#) – jeśli jesteś pracownikiem,
- [Z-3a](#) – jeśli jesteś objęty ubezpieczeniem chorobowym z innego tytułu (np. wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia).

Gdzie złożyć dokumenty

Wszystkie wnioski składane przez Ciebie, przez Twojego płatnika składek oraz lekarza, niezbędne do ustalenia prawa i wypłaty zasiłku opiekuńczego przez ZUS można złożyć w formie papierowej lub elektronicznej przez [Platformę Usług Elektronicznych ZUS](#).

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2023 r. poz. 2780)
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz.U. z 2023 r. poz. 2575)

Warszawa, marzec 2025 r.

Słowniczek

Zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego (od 20 do 37 tygodni, w zależności od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu).

Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego (od 32 do 34 tygodni, w zależności od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu lub przyjętych jednocześnie na wychowanie).

Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego dla dziecka posiadającego zaświadczenie „Za życiem”, o którym mowa w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin (Dz.U. z 2024 r. poz. 1829).

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego (wyłączne prawo do 9 tygodni urlopu rodzicielskiego, prawa tego nie można przenieść na drugiego z pracowników – rodziców dziecka).

Zasiłek macierzyński za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego (od 8 do 15 tygodni).

Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu ojcowskiego (2 tygodnie).

Zasiłek macierzyński za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego (od 20 do 37 tygodni, w zależności od liczby dzieci przyjętych jednocześnie na wychowanie).

Niania

Osoba, z którą zawarto umowę uaktywniającą określoną w art. 50 ustawy z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Dziecko niepełnosprawne

Dziecko, które ma orzeczenie:

- o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
- o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:
  - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
  - konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Stały opiekun

Małżonek osoby, która pobiera zasiłek opiekuńczy, lub drugi rodzic dziecka, który stale, na co dzień opiekuje się dzieckiem.

Dzienny opiekun

Osoba sprawująca instytucjonalną opiekę nad dziećmi, wpisana do wykazu dziennych opiekunów oraz podmiotów ich zatrudniających. Wykaz prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Załatwiasz sprawy w **ZUS** bez wychodzenia z domu

www.zus.pl

aktualności i ważne informacje

e-wizyta

wideorozmowa z ekspertem ZUS
www.zus.pl/e-wizyta

PUE/eZUS

elektroniczna obsługa spraw

mZUS

aplikacja mobilna

kontakt

Centrum Kontaktu Klientów ZUS

■ Centrum Kontaktu Klientów ZUS:

- **22 560-16-00** dla tel. komórkowych i stacjonarnych
koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
- e-mail: cot@zus.pl